

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ
КОМЕНТАР
ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ОСНОВИ ЗАКОНОДАВСТВА
УКРАЇНИ ПРО ОХОРОНУ
ЗДОРОВ'Я»**

Київ
ВД «ДЯКОР»
2021

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
протокол від 22.10.2020 № 2.

Автор:

Логвиненко Борис Олексійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Рецензенти:

Манжула Андрій Анатолійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри галузевого права Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка;

Світличний Олександр Петрович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Науково-практичний коментар до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» / Борис Логвиненко. – Київ: ВД «Дакор», 2021. – 272 с.

ISBN 978-617-7679-96-6

Видання містить постатейний науково-практичний коментар до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 року. Коментар охоплює загальні положення, права та обов'язки громадян у сфері охорони здоров'я, основи організації охорони здоров'я, забезпечення здорових і безпечних умов життя, медичну допомогу, забезпечення лікарськими і протезними засобами, охорону здоров'я матері та дитини, медико-санітарне забезпечення санаторно-курортної діяльності і відпочинку, медичну експертизу, медичну і фармацевтичну діяльність, міжнародне співробітництво, відповідальність за порушення законодавства про охорону здоров'я, прикінцеві та перехідні положення. Розкрито терміни, що вживаються в Законі, детально роз'яснено зміст його положень та наведено приклади і рекомендації щодо його застосування. Науково-практичний коментар розрахований на науковців, юристів-практиків, суддів, медичних працівників, фахівців у сфері публічного адміністрування, представників громадських та міжнародних організацій, студентів вищих навчальних закладів юридичного спрямування та всіх, хто цікавиться питаннями медичного права.

УДК 343.14 (477)

© Борис Логвиненко, 2021
© ТОВ «ВД «Дакор», 2021

ISBN 978-617-7679-96-6

ЗМІСТ

Передмова	6
Перелік умовних позначень	8
Преамбула	9
Розділ I Загальні положення	16
Стаття 1. Законодавство України про охорону здоров'я	16
Стаття 2. Міжнародні договори України в сфері охорони здоров'я	17
Стаття 3. Поняття і терміни, що вживаються в законодавстві про охорону здоров'я	18
Стаття 4. Основні принципи охорони здоров'я	21
Стаття 5. Охорона здоров'я – загальний обов'язок суспільства та держави	28
Розділ II Права та обов'язки громадян у сфері охорони здоров'я	31
Стаття 6. Право на охорону здоров'я	31
Стаття 7. Гарантії права на охорону здоров'я	34
Стаття 8. Державний захист права на охорону здоров'я	39
Стаття 9. Обмеження прав громадян, пов'язані із станом їх здоров'я	45
Стаття 10. Обов'язки громадян у сфері охорони здоров'я	48
Стаття 11. Права і обов'язки іноземців та осіб без громадянства	51
Розділ III Основи організації охорони здоров'я	55
Стаття 12. Охорона здоров'я – пріоритетний напрям державної діяльності	55
Стаття 13. Формування державної політики охорони здоров'я	56
Стаття 14. Реалізація державної політики охорони здоров'я	58
Стаття 14-1. Система стандартів у сфері охорони здоров'я	60
Стаття 15. Органи охорони здоров'я	63
Стаття 16. Заклади охорони здоров'я	68
Стаття 17. Господарська діяльність у сфері охорони здоров'я	79
Стаття 18. Фінансове забезпечення охорони здоров'я	80
Стаття 19. Матеріально-технічне забезпечення охорони здоров'я	84
Стаття 20. Наукове забезпечення охорони здоров'я	90
Стаття 21. Податкові та інші пільги в сфері охорони здоров'я	94
Стаття 22. Державний контроль і нагляд в сфері охорони здоров'я	95
Стаття 23 – виключена на підставі Закону № 1697-VII від 14.10.2014	95
Стаття 24. Участь громадськості в охороні здоров'я	95
Стаття 24-1. Захист прав пацієнтів	99
Розділ IV Забезпечення здорових і безпечних умов життя	100
Стаття 25. Підтримання необхідного для здоров'я життєвого рівня населення	100
Стаття 26. Охорона навколишнього природного середовища	103
Стаття 27. Забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя територій і населених пунктів	104
Стаття 28. Створення сприятливих для здоров'я умов праці, навчання, побуту та відпочинку	106

Стаття 29. Збереження генофонду народу України	108
Стаття 30. Запобігання інфекційним захворюванням, небезпечним для населення	110
Стаття 31. Обов'язкові медичні огляди	112
Стаття 32. Сприяння здоровому способу життя населення	115
Розділ V Медична допомога	118
Стаття 33. Забезпечення надання медичної допомоги	118
Стаття 34. Лікуючий лікар	121
Стаття 35. Екстрена медична допомога	122
Стаття 35-1. Первинна медична допомога	123
Стаття 35-2. Вторинна (спеціалізована) медична допомога	127
Стаття 35-3. Третинна (високоспеціалізована) медична допомога	132
Стаття 35-4. Паліативна допомога	135
Стаття 35-5. Медична реабілітація	136
Стаття 35-6. Надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини ..	138
Стаття 36. Направлення хворих на лікування за кордон	140
Стаття 37. Надання медичної допомоги в невідкладних та екстремальних ситуаціях	141
Стаття 38. Вибір лікаря і закладу охорони здоров'я	142
Стаття 39. Обов'язок надання медичної інформації	144
Стаття 39-1. Право на таємницю про стан здоров'я	147
Стаття 40. Лікарська таємниця	150
Стаття 41. Звільнення від роботи на період хвороби	152
Стаття 42. Загальні умови медичного втручання	156
Стаття 43. Згода на медичне втручання	157
Стаття 44. Застосування методів профілактики, діагностики, лікування, реабілітації та лікарських засобів	161
Стаття 45. Медико-біологічні експерименти на людях	165
Стаття 46. Донорство крові та її компонентів	167
Стаття 47. Трансплантація анатомічних матеріалів людині	169
Стаття 48. Штучне запліднення та імплантація ембріона	171
Стаття 49. Застосування методів стерилізації	173
Стаття 50. Добровільне штучне переривання вагітності	174
Стаття 51. Зміна (корекція) статеві належності	176
Стаття 52. Визначення незворотної смерті людини та припинення активних заходів щодо підтримання життя пацієнта	178
Стаття 53. Спеціальні заходи профілактики та лікування соціально небезпечних захворювань	182
Стаття 53-1. Профілактика та лікування рідкісних (орфанних) захворювань ..	185
Розділ VI Забезпечення лікарськими і протезними засобами	188
Стаття 54. Порядок забезпечення лікарськими засобами та імунобіологічними препаратами	188
Стаття 55. Виробництво лікарських засобів та імунобіологічних препаратів ..	192
Стаття 56. Забезпечення протезною допомогою	195
Розділ VII Охорона здоров'я матері та дитини	197
Стаття 57. Заохочення материнства. Гарантії охорони здоров'я матері та дитини ..	197

Стаття 58. Забезпечення медичною допомогою вагітних жінок і новонароджених	199
Стаття 59. Піклування про зміцнення та охорону здоров'я дітей і підлітків ..	201
Стаття 60. Забезпечення дітей і підлітків медичною допомогою	203
Стаття 61. Дитяче харчування	206
Стаття 62. Контроль за охороною здоров'я дітей у дитячих виховних і навчальних закладах	207
Стаття 63. Державна допомога громадянам у здійсненні догляду за дітьми з дефектами фізичного або психічного розвитку	209
Стаття 64. Пільги, що надаються матерям в разі хвороби дітей	211
Стаття 65. Контроль за трудовим і виробничим навчанням та умовами праці підлітків	214
Стаття 66. Обов'язкові медичні огляди працюючих підлітків	217
Розділ VIII Медико-санітарне забезпечення санаторно-курортної діяльності і відпочинку	219
Стаття 67. Медико-санітарне забезпечення санаторно-курортної діяльності	219
Стаття 68. Медико-санітарне забезпечення відпочинку	221
Розділ IX Медична експертиза	223
Стаття 69. Медико-соціальна експертиза втрати працездатності та стійкого розладу функцій організму	223
Стаття 70. Військово-лікарська експертиза	227
Стаття 71. Судово-медична і судово-психіатрична експертизи	228
Стаття 72. Патологоанатомічні розтини	230
Стаття 73. Альтернативна медична експертиза	233
Розділ X Медична і фармацевтична діяльність	234
Стаття 74. Заняття медичною і фармацевтичною діяльністю	234
Стаття 74-1. Право на зайняття народною медициною (цілительством)	236
Стаття 75. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації медичних і фармацевтичних працівників	241
Стаття 76. Присяга лікаря України	244
Стаття 77. Професійні права та пільги медичних і фармацевтичних працівників	248
Стаття 78. Професійні обов'язки медичних і фармацевтичних працівників ..	253
Стаття 78-1. Обмеження, встановлені для медичних і фармацевтичних працівників під час здійснення ними професійної діяльності	257
Розділ XI Міжнародне співробітництво	258
Стаття 79. Міжнародне співробітництво в сфері охорони здоров'я	258
Стаття 79-1. Договори керованого доступу	259
Розділ XII Відповідальність за порушення законодавства про охорону здоров'я	263
Стаття 80. Відповідальність за порушення законодавства про охорону здоров'я	263
Розділ XIII Прикінцеві та перехідні положення	269

*Bona valetudo melior est quam maximae divitiae –
Добре здоров'я краще за найбільше багатство
(латинський вислів)*

ПЕРЕДМОВА

Здоров'я було і лишається надважливою соціальною цінністю для кожної людини. На всіх етапах розвитку людської цивілізації здоров'я питанням забезпечення і підтримки громадського здоров'я приділялася значна увага. Достатній рівень громадського здоров'я безпосередньо впливає на сталий розвиток держави, забезпечує збереження генофонду, стабільність її економіки та стан обороноздатності.

Важливість здоров'я закріплена у положеннях статті 3 Конституції України, відповідно до якої людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. У свою чергу, право кожного на охорону здоров'я гарантоване статтею 49 Конституції України.

Основи законодавства про охорону здоров'я були прийняті ще у 1992 році і досі лишаються ключовим законодавчим актом у цій сфері. Складність та багатоаспектність зазначеного закону, що поєднує медичну і юридичну термінологію викликає потребу у належному розумінні його положень, вмінні застосувати його норми, орієнтуватися у сутності його норм.

Реальний стан справ у сфері охорони здоров'я в Україні викликає занепокоєння через наявність великої кількості проблем, що не знаходять адекватного вирішення державою у особі спеціально утворених органів, що мають піклуватися про охорону здоров'я населення.

ПЕРЕДМОВА

Сьогодні в Україні триває медична реформа, завданням якої є створення ефективної моделі фінансування системи охорони здоров'я, створеної за страховим принципом замість допоки діючої бюджетно організованої моделі. Зазначена реформа супроводжується численною критикою з боку правозахисників, економістів, медичних працівників, теоретиків з медичного права та державного управління. Особливо гостро проблемні питання стають очевидними під час загострення санітарно-епідеміологічної ситуації, поширення соціально-небезпечних та інших захворювань. У 2019-2020 роках випробування вітчизняної системи охорони здоров'я пов'язане із протидією поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 в Україні. Попри критику, реалізація реформи фінансування системи охорони здоров'я України продовжується, адже альтернатив розпочатим змінам у медицині немає.

При цьому важливо пам'ятати про те, що будь-які зміни мають починатися з ідеї, ідея має втілюватися у закон, а вже норми закону повинні забезпечуватись державою.